

حجاب برنده و بازنده دارد؟

برکناری رییس يك شعبه بانك در قم توسط معاون استاندار، به دلیل ارایه خدمات به يك خانم بيحجاب، فضاي رسانه‌اي را مشغول خود كرد. اينكه آیا دستور مزبور امکان اجرا دارد، يا اصولا مقام صادرکننده حکم، اهلیت صدور دستور را داشته يا نه موضوعي است فرعي. موضوع اصلي اين است که چنين رخدادی در فضاي اين روزهاي جامعه چه بازتابی دارد و افکار عمومي با آن همدلی مي‌کند و آیا اين موضوع کمکی به اجرای احکام شرع مي‌کند يا نه؟

بعد از داستان فوت خانم [مهسا امینی](#) که پس از انتقال او به مقر نیروی انتظامی صورت گرفت، فضا سازی سنگینی علیه گشت ارشاد صورت گرفت و درخواست انحلال آن در سطح گسترده‌اي مطرح شد. برخی مسوولان ستاد امر به معروف و نهی از منکر و نمایندگان مجلس علیه آن موضع گرفتند و کار تا جایی پیش رفت که دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی اعلام کرد که هیچ مصوبه در مورد راه‌اندازی گشت ارشاد به تایید این شورا نرسیده است. از سوی دیگر، بحث‌هایی در مورد اینکه «حجاب واجب شرعی است» در برخی تریبون‌ها مطرح و عقب‌نشینی از آن به منزله عدول از احکام دین تلقی شد. در مقابل افرادی به فتواهای نادری استناد کردند که الزام به رعایت حجاب را موجه نمی‌دانست. اما در عالم واقع چه اتفاقی افتاد؟

آنچه از مشاهدات میدانی برمی‌آید، این است که در برخی شهرها - عموماً شهرهای بزرگ - آن هم در برخی مناطق آن، بعضی خانم‌هایی که تا پیش از این روسری می‌پوشیدند علاقه‌اي بر تداوم آن نداشتند. هر چند این رفتار، اپیدمی و عمومي نشد و همچنان اکثریت بانوان، دست‌کم پوشیدن روسری را (ولو به شکل شل حجاب) ادامه دادند، اما در مورد همین اقلیت نیز سختگیری‌هایی که از جانب پلیس و آمران به معروف و متدینین متداول بود، رعایت نشد و خانم‌هاي بدون روسری به راحتی علاوه بر معابر در رستوران‌ها و فروشگاه‌ها حضور یافتند.

این رخداد اگر مثلاً سال گذشته اتفاق می‌افتاد، قطعاً با واکنش‌هاي تند محافظ مذهبی روبه‌رو می‌شد، اما این‌بار تقریباً (جز یکی، دو امام جمعه از جمله جناب آقای علم‌الهدی) حساسیت ویژه‌اي را برنینگخت. در واقع نوعی تساهل و رواداری به خرج داده شد و فضایی که می‌توانست با برخی دخالت‌ها متشنج شود، شرایطی نسبتاً آرام را پشت سر گذاشت.

ناگفته پیداست، آن بخش بسیار حذاقلي که پیش از این نیز هنجارها را رعایت نمی‌کردند، هم‌اکنون نیز در مکان‌های خاص رفتار خود را ادامه می‌دهند، اما برخلاف انتظار، حجم هنجارشکنی‌ها افزایش نیافت مشاهدات میدانی موید این نکته است.

حال يك پرسش پیش می‌آید که آیا نظام سیاسی و دینی عقب‌نشینی کرده و اصطلاحاً شکست خورده و در سمت مقابل افرادی که خواسته‌اند بی‌حجاب تردد کنند، پیروز شده‌اند؟

به نظر می‌آید چنین نشده. یعنی سیستم انتظامی با سماحت و رواداری، در برابر رفتار بدحجابی که قبلاً هم عملاً وجود داشته، موضع تند نگرفته و در سوي مقابل نیز ساختارشکنی قابل ملاحظه‌ای مشاهده نشده است. سکوت معنادار محافل مذهبی به این رخداد نیز گرچه ممکن است به خاطر جو ناآرامی‌های اخیر صورت گرفته باشد، اما ادامه همین سکوت، کاملاً بخردانه بوده و موجب لجاجت و تحریک نشده است. نتیجه اینکه در عمل بانوان در سطح قابل قبولی حذاقلهای حجاب را رعایت کرده‌اند و بدحجابی و بی‌حجابی رشد غیرمتعارفی نداشته است.

به بیان دیگر، سیستم حکومتی اگرچه ممکن است ظاهراً عقب‌نشینی کرده اما بازی را برده و نتیجه را مال خود کرده است. از آن سوي نیز افرادی که دنبال [سبک زندگی](#) خاص بوده‌اند بدون آنکه دست به لجاجت بزنند به آن دست یافته‌اند. با این همه قطعاً نمی‌توان گفت این مساله پایان یافته و اصطلاحاً حل شده، بلکه فعلاً جمع شده است. به‌کارگیری روش‌های روادارانه می‌تواند آرامش کنونی را تداوم بخشد.

*محمد مهاجری/اعتماد 5363